

บทที่ 8

ทฤษฎีบุคลิกภาพของออลพอร์ท

Allport's Psychology of the Individual

ออลพอร์ท เป็นบุตรของนักฟิสิกส์ เกิดที่รัฐอินเดียน่า เมื่อ ค.ศ. 1897 จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดทางด้านเศรษฐศาสตร์และปรัชญา ต่อมาศึกษาจนจบปริญญาเอกทางจิตวิทยา เขาเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดตลอดชีวิตและตายในปี ค.ศ. 1967 เขาได้รับการยกย่องจากนักจิตวิทยาเกือบทุกแขนง วิธีการเขียนของเขาเข้าใจผู้อ่าน นอกจากนี้เขาได้รับเลือกเป็นนายกสมาคมจิตวิทยามากมาย

แนวความคิดของออลพอร์ทมีลักษณะที่กว้างขวาง รวมแนวความคิดและข้อค้นพบมากมายหลายชนิดเข้ามาใช้ในการอธิบายบุคลิกภาพ เช่น แนวความคิดของกลุ่ม Gestalt กลุ่ม Humanistic ความสำคัญของ Uniqueness องค์ประกอบของการจูงใจ บทบาทของพันธุกรรม ประสบการณ์ในอดีต และผลการทดลองที่นักจิตวิทยาอื่นๆ ได้เสนอไว้ ด้วยเหตุนี้วิธีการของเขาจึงเป็นแบบ eclecticism (เอ็กเคิลคติกซิซึม) หมายความว่า เป็นการผสมของวิธีการหลายอย่างเข้าด้วยกัน

แนวความคิดในเรื่องบุคลิกภาพของเขาสรุปได้ว่า “บุคลิกภาพ (Personality) คือสิ่งที่เป็ปริศนาที่จะต้องได้รับการพิสูจน์ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เพียงพอ” เขาสนใจในเรื่องอื่นๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้วย เช่น ธรรมชาติของอคติ ทัศนคติ เขาพยายามปรับปรุงทฤษฎีของเขาอยู่ตลอดเวลา

คำจำกัดความของบุคลิกภาพ

ออลพอร์ทศึกษาคำจำกัดความบุคลิกภาพจากสาขาวิชาอื่นๆ มากมาย เช่น นิรุกติศาสตร์ (รากศัพท์) ศาสนศาสตร์ ปรัชญา นิติศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา และการแสดงออก หลังจากนั้นเขาให้คำจำกัดความของบุคลิกภาพไว้ และปรับปรุงใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้.-

1. บุคลิกภาพ คือ สิ่งที่เป็นอยู่จริง ๆ ของมนุษย์ (What a man really is) เขาเห็นว่าคำจำกัดความนี้สั้นไปจึงขยายความขึ้น

2. บุคลิกภาพ คือ การจัดระบบกลไกของบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นผลของการทำงานทางกายและจิตใจ ในการที่จะกำหนดการปรับตัวที่มีแบบฉบับเฉพาะตัวของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อม

Personality is the dynamic organization within the individual of those psycho-physical system that determine his unique adjustments to his environment”

ต่อมาออลพอร์ทเกิดความคิดว่า การปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมนั้นแคบไป เขาจึงเปลี่ยนคำจำกัดความนี้ตอนท้ายเสียใหม่ เป็นคำจำกัดความอันที่ 3 คือ

3. บุคลิกภาพ คือ การจัดระบบกลไกของบุคลิกภาพซึ่งเป็นผลของการทำงานทางกายและจิตใจ ในการที่จะกำหนดแบบฉบับของพฤติกรรมและความคิดของบุคคล (Personality is the dynamic organization within the individual of those psycho-physical systems that determine his unique adjustment to his environment) การที่เขาเปลี่ยนมาเป็นคำจำกัดความใหม่นี้ เพราะเขาพบว่ามนุษย์มิได้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่พยายามที่จะเอาชนะสิ่งแวดล้อม

จากคำจำกัดความนี้ เขาได้แยกอธิบายไว้เป็นส่วนๆ อีกคือ

“dynamic organization” หมายถึงระบบของบุคลิกภาพที่มีทั้งลักษณะคงที่และเปลี่ยนแปลงได้

“psychophysical” แสดงว่า บุคลิกภาพมิใช่ขบวนการทางจิตใจหรือทางร่างกายอย่างเดียว แต่รวมกันทั้งสองอย่าง

“determine” หมายความว่า บุคลิกภาพเกิดจาก บทบาทของแนวโน้ม ที่มีต่อพฤติกรรม

“characteristic” หมายถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนที่ไม่ซ้ำแบบใคร

เนื่องจากออลพอร์ท ให้ความสำคัญบุคลิกภาพไว้มาก คำจำกัดความของเขา จึงถูกนำไปใช้มากในหมู่นักทฤษฎีทั้งหลาย

โครงสร้างและกลไกของบุคลิกภาพ (Structure and Dynamic of Personality)

อดลพอทไม่ได้แยกแยะระหว่างโครงสร้างกับกลไกของบุคลิกภาพ เขาถือว่าเป็นสิ่งเดียวกัน เช่น trait เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างบุคลิกภาพและขณะเดียวกันก็เป็นตัวจูงใจหรือก่อให้เกิดพฤติกรรมด้วย

เขาแบ่งโครงสร้างและกลไกของบุคลิกภาพออกเป็น .-

1. Traits (นิสัย)
2. Intentions (ความตั้งใจ)
3. The Proprium
4. Functional autonomy

Traits (นิสัย) เข็มเขาแบ่ง trait ออกเป็นนิสัยทั่วไป (common traits) และนิสัยเฉพาะคน (individual traits) และให้คำจำกัดความของ trait ทั้งสองแบบไว้เหมือนกัน แต่ต่อมาเขาหาความแตกต่างของ trait ทั้งสองชนิดชัดเจนขึ้น จึงเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ดังนี้.-

traits หมายถึง common trait (นิสัยทั่วไป)

personal disposition หมายถึง individual trait (นิสัยเฉพาะ)

คำจำกัดความของ trait และ personal disposition ก็แตกต่างกันออกไป

ดังนี้ คือ

trait หมายถึงองค์ประกอบทางร่างกายและจิตใจที่มีความสามารถในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างคงที่เป็นผลให้เกิดแบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาต่อสภาพการณ์ที่เหมือนเดิม

personal disposition หรือ morphogenic trait หมายถึงองค์ประกอบทางร่างกายและจิตใจซึ่งมีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่สามารถทำให้เกิดการตอบสนองสิ่งเร้าอย่างคงที่และเป็นผลให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมเฉพาะตัวในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เหมือนเดิม

ข้อแตกต่างระหว่าง trait และ personal disposition ก็คือ trait อย่างเดียวกันอาจมีในคนหลายๆ คนได้ แต่ personal disposition มีเฉพาะบุคคลเท่านั้น ไม่มีในคนอื่น ๆ

ทั้ง trait และ disposition อยู่ในตัวบุคคลซึ่งสังเกตโดยตรงไม่ได้ แต่พอจะสันนิษฐานได้จากพฤติกรรม ดังนั้นพอจะกล่าวได้ว่า trait และ disposition เป็นแนวโน้มในตัวบุคคลที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มาเร้าซึ่งมีความหมายต่างจาก habit, attitude และ type

habit เป็นตัวกำหนดแนวโน้มด้วย แต่มีบทบาทไม่เด่นชัดเท่า trait และ disposition ใน trait หนึ่งจะรวม habit ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป เช่น habit คือ ชี้อายุ ต้นนอนสาย รวมกันเป็น trait ที่ทำให้ต้นนอนสาย

attitude เป็นแนวโน้มเอียงที่จะชักนำหรือก่อให้เกิดพฤติกรรมเช่นกัน ซึ่งเกิดจากพันธกรรมและการเรียนรู้ attitude จะทำให้เกิดการจัดลำดับวัตถุต่าง ๆ แยกประเภทตั้งแต่มีค่าสูงลงมาถึงธรรมค่า ทำให้การแสดงต่อวัตถุแต่ละอย่างต่างกันออกไปตาม attitude ต่อสิ่งเหล่านั้น เช่น ยอมรับหรือไม่ยอมรับ แต่ trait, disposition จะตอบสนองวัตถุต่างๆ เท่ากันหมด ไม่มีการแยกคุณค่าใดๆ ทั้งสิ้น เช่น trait ต่ออาหารคือ กิน แต่ attitude ต่ออาหาร คือ มีคุณค่าแคลโชนโดยตัดสินจากสังคม เช่น ไก่ย่างมีคุณค่ากว่าข้าวเปล่า ให้ไก่ย่างกิน ข้าวเปล่าไม่กิน

type คือประเภทที่บุคคลถูกผู้อื่นแบ่งหรือตัดสินให้ ซึ่งมีลักษณะการแบ่งอย่างหยاب ๆ และอาจไม่ตรงกับ trait จริงๆ ในตัวบุคคล แต่ถ้าศึกษา type ให้ละเอียดก็จะพบว่า เป็นความซับซ้อนของ trait นั้นเอง

บทบาทของ traits และ dispositions ยากที่จะบ่งลงไปได้ว่าเป็นตัวทำให้เกิดพฤติกรรมเมื่อถูกเร้าหรือเป็นตัวเร้าให้เกิดพฤติกรรม เพราะบาง trait ก็เป็นตัวกระตุ้นที่มีบทบาทในการจูงใจมากกว่าบาง trait ส่วนมากมักจะมีสิ่งเร้าที่ทำให้ trait เกิดการทำงานขึ้น แต่มีบางกรณีที่คนแสดงการกระทำเนื่องจาก trait โดยไม่รอให้มีสิ่งเร้า เช่น คนที่มี trait ของการสังคมจะไม่รอจนถึงสภาพการณ์ที่จะแสดงออกมา แต่จะเป็นผู้สร้างสภาพการณ์ขึ้นเพื่อเขาจะได้สมาคมกับผู้อื่น

trait มีลักษณะที่คงที่ หมายความว่าเมื่อถูกเร้าอย่างเดิมจะมีการตอบสนองแบบเดิมทุกครั้ง ลักษณะคงที่นี้บางครั้งอาจดูเหมือนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รับอิทธิพลจาก trait อื่น แต่ก็ยังถือว่าคงที่อยู่นั่นเอง เพราะโดยตัวของ trait เอง จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆเลย

Intention (ความตั้งใจ)

Intention ก็คือความตั้งใจในการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงออกโดยการขมก้
เข้มข้นกับกิจกรรมนั้น กระตือรือร้นในการกระทำ ความตั้งใจเป็นผลของ ความหวัง ความ
ปรารถนา ความทะเยอทะยาน และการวางแผนอนาคตไว้ล่วงหน้า เราจะสามารถทราบ
ความหวัง ความปรารถนาเหล่านี้ของบุคคลได้โดยศึกษาความตั้งใจของเขาในการกระทำ
กิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้การทราบถึงความตั้งใจของบุคคลในปัจจุบันจะช่วยให้เราคาดคะเน
ได้ว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร

The Proprium ตรงกับคำว่า self หรือ ego หมายถึงเป้าหมายในการพัฒนาของ
บุคคล เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังมิได้มีมาโดยกำเนิด การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายได้ต้องพัฒนา
สิ่งเหล่านี้ bodysense (การรู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกาย), self-identity (การมีเอกลักษณ์
ของตนเอง), self-esteem (การภาคภูมิใจตนเอง), self-extension (การขยายออกไป
ของลักษณะที่เป็นอยู่) sense of selfhood (ความรู้จักตนเอง), rational thinking
(การคิดอย่างมีเหตุผล) self image (จินตนาการต่อตนเอง) propiate striving (การ
ขวนขวายเพื่อความสมบูรณ์) cognitive style (แนวการคิด) และ function of knowing
(การหาความรู้)

Functional autonomy

การแสดงพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการถูกเร้าโดยสิ่งอื่น แต่พฤติกรรมบางอย่าง
ก็เกิดขึ้นโดยพฤติกรรมนั่นเองมิได้เป็นไปเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายหรือสังคม การ
แสดงพฤติกรรมทำนองนี้เกิดขึ้นเนื่องจาก การทำงานของ Functional Autonomy ซึ่งเป็น
ระบบที่ทำงานอิสระ ทำให้เกิดแรงจูงใจในผู้ใหญ่ต่อการกระทำกิจกรรมเพื่อความพอใจใน
การได้กระทำ มิใช่วัตถุประสงค์อื่น เช่น การล่าสัตว์เพื่อความเพลิดเพลิน (เพราะมีอาหาร
กินอย่างเหลือเฟือแล้ว) การเล่นกีฬา การแก้ปัญห ฯลฯ

พัฒนาการของบุคลิกภาพ (The development of personality)

พัฒนาการจะเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์ของระบบต่างๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ระยะคือ

1. Infant (วัยทารก) เด็กแรกเกิดจะมีแรงขับตามธรรมชาติ ลักษณะทาง
พันธุกรรม ความสามารถในการแสดงปฏิกิริยาสะท้อน (reflex action) แล้วค่อยๆ พัฒนา
คุณสมบัติต่างๆ เมื่อมีวุฒิภาวะสูงขึ้น และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การแสดงพฤติ-

กรรมของวัยนี้ได้รับแรงจูงใจมาก tension (ความเครียด) และ pleasure-pain feeling (ความรู้สึกพอใจหรือเจ็บปวด) เด็กจะแสดงการกระทำเพื่อลด tension และแสวงหาสิ่งที่ทำให้ความพอใจ ขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด ประมาณ 1 ปี เด็กจะสามารถแสดงคุณภาพที่ต่างจากผู้อื่นได้แล้ว เช่น การแสดงออกของอารมณ์ การเคลื่อนไหว

2. Transformation of the infant (การข้ามจากระยะทารก) เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนจากวัยทารกไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ สังเกตได้จากวุฒิภาวะที่เพิ่มขึ้น ความสามารถในการรวมและแยกความแตกต่าง รายละเอียด การเลียนแบบ การเรียนรู้ การพัฒนา functional autonomy และการขยายของบุคลิกภาพทั้งหมด

3. Adult (วัยผู้ใหญ่) บุคคลมีการเจริญเติบโตเต็มที่ มีวุฒิภาวะซึ่งบางคนอาจมีวุฒิภาวะที่ไม่สมบูรณ์เต็มที่ก็ได้ บุคลิกภาพที่จัดว่ามีวุฒิภาวะจะต้องประกอบด้วย การขยายตนเอง (self-extension) หมายความว่าชีวิตจะต้องไม่อยู่ในวงแคบเฉพาะเพื่อการตอบสนองความต้องการและการทำตามหน้าที่ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องมีกิจกรรมหลายอย่าง มีการร่วมมือกับคนอื่น มีคุณสมบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้.-

1. มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มาจากพื้นฐานของความมั่นคงทางอารมณ์ และการยอมรับตนเอง มีความนับถือตนเองและความจริง
2. มีอารมณ์ขัน หมายความว่าสามารถที่จะสนุกกว่าเรื่อง หัวเราะตามสมควร และรักษาสัมพันธ์ภาพต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับตนได้
3. insight หมายถึง มีความเข้าใจตนเองและสิ่งต่างๆ
4. มีปรัชญาชีวิต สำหรับตนเอง ทำอะไรจริงจัง มีเป้าหมายที่แน่นอน